

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 11 april 1899, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

I en inom Andra Kammaren väckt och till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 235, har herr *H. Odencrants* hemställt,

»att Riksdagen ville antaga att hvila till grundlagsenlig behandling följande förslag till förändrad lydelse af 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen:

4:o) — — — — — Att protokoll — — — — — sexton skillingar.

Att ingen må tillåtas att i andra fall, än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande, och att ej heller utdrag af det i riket inrättade straffregister må meddelas i andra fall, än som genom

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 3 Saml. 9 Haft. (N:o 9.)

en enligt 87 § regeringsformen stiftad lag bestämmes. Den häremot bryter, böte trettiotre riksdaler 16 skillingar. — — —»

Såsom motionären erinrar, blef ett förslag i samma rigtning som det af honom nu upptagna af Kongl. Maj:t uti proposition n:o 23 framlagdt vid 1896 års riksdag. De skäl, som lågo till grund för denna proposition, innefattades i ett af chefen för justitiedepartementet i statsrådet den 31 januari 1896 afgifvet yttrande. Sedan departementschefen omförmält, att underdånig framställning i ämnet blifvit gjord af den komité, som den 11 september 1891 af Kongl. Maj:t tillsatts för utarbetande af föreskrifter till beredande af upplysningar angående dömda förbrytare m. m., yttrade departementschefen bland annat följande:

»I det underdåniga betänkande, som denna komité den 30 september 1892 afgifvit, har komitén förmält sig anse lämpligaste sättet att bereda domstolar och andra myndigheter upplysningar rörande dömda förbrytare vara, att för ändamålet inom justitiedepartementet inrättades ett särskildt straffregister, innehållande uppgifter angående dem, som genom utslag af rikets domstolar blifvit dömda till straffarbete eller fängelse eller för snatteri till böter, hvarjemte registret äfven skulle innehålla uppgifter angående dem, som blifvit ställda under framtiden för gröfre brott; och har komitén jemväl öfverlemnadt uppgjort förslag till »förrättning angående straffregister», hvilket förslag, för att redan nu komma till Riksdagens kännedom, torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll.

Angående straffregistret har komitén ansett det vara af synnerlig vikt, att de deri ingående straffuppgifterna icke varda tillgängliga för den stora allmänheten, hvadan ock i 15 § af omförmälda författningsförslag intagits bestämmelser angående de fall, i hvilka utdrag af registret borde få utbeakommas.

För att dylikt skydd skall kunna ått straffregistret beredas, erfordras emellertid — enligt hvad komitén påvisat — att gällande tryckfrihetsförordning undergår någon ändring, i hvilket afseende komitén föreslagit, att till den i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen nu förekommande bestämmelse, att »ingen må tillåtas att i andra fall, än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkordisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, såvidt de lända dem till skada eller förklenande», måtte fogas ett tillägg derom, att ej heller utdrag af det i justitiedepartementet

inrättade straffregister må meddelas i andra fall, än gällande författning utstakar.

I afseende på detta förslag anför komitén vidare, att förbudet mot utlemnande af utdrag ur kyrkoböckerna eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar i afseende på enskilda personers lefverne och seder vore inskränkt till sådana fall, då utdragen skulle lända de enskilda till skada eller förklenande. Blefve enahanda inskränkning gällande i fråga om utdrag af registret, skulle deraf följa, att från registret finge utgifvas intyg derom, att angående viss uppgifven person icke förekomme någon anteckning i straffregistret, så snart förhållandet verkligen vore sådant. Beträffande den, som vid sökande af anställning eller eljest vid påfordran icke kunde förete dylikt intyg, skulle åter dragas den slutsats, att han blifvit för brott dömd; och på detta sätt skulle i verkligheten hafva tillskapats en ny art fräjdetyg, som i icke ringa mån kunde motverka hvad man åsyftat att vinna med de påbudna inskränkningarna i prestbetygens innehåll. Af sådan anledning hade komitén ansett förbud mot meddelande af utdrag ur straffregistret icke, såsom förbudet mot utlemnande af utdrag ur kyrkoböcker och dylika handlingar, böra göras beroende derpå, huru vida upplysningarna vore för den efterfrågade personen gynsamma eller icke.»

Efter att hafva framhållit, att komiténs förslag till förordning angående straffregister syntes honom egnadt att läggas till grund för blifvande bestämmelser i ämnet, fortsatte chefen för justitiedepartementet derpå:

»Jag är äfven ense med komiterade derutinnan, att, om ett straffregister varder inrättadt, det jemväl bör vara skyddadt mot obehörigt offentliggörande. Då detta skydd icke kan åstadkommas i annan ordning, än som för grundlagsändring finnes stadgad, synes mig angeläget vara, att redan nu förslag till dylik grundlagsändring förelägges Riksdagen. I afseende på grundlagsändringens beskaffenhet synes mig komiterades förslag vara lämpligt; dock torde det icke vara nödigt att i grundlag fastslå, att straffregistret skall föras i justitiedepartementet, utan möjlighet lemnas öppen att, i händelse så skulle finnas lämpligare, förlägga registret äfven till annan myndighet. Det synes mig alltså böra såsom tillägg till ofvanberörda föreskrift i tryckfrihetsförordningen stadgas, att utdrag af det i riket inrättade straffregister icke må meddelas i andra fall, än gällande författning utstakar.»

På de af chefen för justitiedepartementet anförda skäl blef det af Kongl. Maj:t sålunda framlagda förslaget vid 1896 års riksdag af konstitutionsutskottet tillstyrkt och af Riksdagen utan diskussion antaget såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling. Då det till slutligt afgörande förekom vid 1897 års riksdag, blef det ock af Första Kammaren godkänt, men deremot af Andra Kammaren förkastadt med 134 röster mot 77.

Det återupptogs derpå vid sistlidna års riksdag af samme motionär, som innevarande år väckt motion i ämnet. Beträffande sjelfva straffregisterinstitutionens lämplighet anförde dervid motionären: Den svenska strafflagstiftningen erfordrade tvifvelsutan i många hänseenden en reform för att blifva delaktig af de nyare strömningar, som på senare tiden gjorde sig gällande inom kriminalvetenskapen. Det hade sålunda ej sällan uttalats önskvärdheten af borttagandet af straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, af införandet af s. k. villkorliga straffdomar m. m. I synnerhet hade den förra af dessa frågor både inom juridiska kretsar och från representationens sida framhållits såsom i hög grad värd uppmärksamhet. Men på samma gång hade man erkänt, att för vinnandet af en reform i berörda syfte med nödvändighet erfordrades en rättsinstitution, som gjorde det möjligt att erhålla visshet om, huruvida en person vore dömd för vanärande brott, som borde medföra förlust af en del medborgerliga rättigheter. En dylik institution skulle man finna i ett s. k. straffregister. Härigenom skulle man äfven göra det möjligt att, med borttagandet af det med skäl klandrade förhållande, att prestetygen upptoge de straff eller straffpåföljder, som en person fått sig ådömda, och med presterskapets befriande från deras skyldighet att vara hvad man kallat »brottmålsregistratorer», från en officiel anstalt erhålla nödiga upplysningar angående en tilltalads föregående lif och möjligen begångna förbrytelser. Den moderna kriminalrätten uppstälde nemligen, såsom inom Riksdagen vid föregående tillfällen uttalats, med mycken styrka den fordran, att vid bestämmande af straff den afgörande vigten skulle fästas vid brottslingens föregående lefnad, så att domaren med en tillräckligt vid latitud vore i tillfälle att döma en vaneförbrytare vida strängare än den tillfällige brottslingen. Straffregisterinstitutionen, rätt genomförd, skulle därför ur flera synpunkter vara egnad att föra vår strafflagstiftning framåt i den riktningen, som en nyare tids uppfattning påfordrade; hvarjemte den äfven skulle medföra den fördelen, att, sedan ett dylikt register en längre tid förts, man skulle kunna motse en högst

väsentlig förkortning af den förberedande behandlingen af och ransakningen i brottmål i första instans.

Sedan motionären derefter anmärkt, hvilka betänkliga vådor det skulle medföra, om åt ett straffregister ej förlänades samma grundlagsenliga rättsskydd, som kyrkoböcker för närvarande ega, yttrade han vidare: Granskade man den diskussion, som fördes i Andra Kammaren, då det från 1896 hvilande förslaget till införande af den utaf motionären nu föreslagna bestämmelsen derstädes förekom, syntes deraf framgå, att nära nog alla talarne voro ense *dels* derom, att ett straffregisters införande vore synnerligen viktigt och önskvärdt, framför allt därför, att detta vore grundläggande för flera nödiga reformer i modern rigtning på strafflagstifningens område, *dels* ock derom, att ett straffregister ej borde införas, utan att samtidigt deråt gäfves det för detsamma nödvändiga grundlagsenliga rättsskydd. Deremot uttalades med synnerlig skärpa den åsigten, att ej den föreslagna grundlagsändringen borde *då* antagas, enär det visat sig, att Kongl. Maj:t ärnade, enligt 89 § regeringsformen, i administrativ väg utfärda författning angående straffregisters införande. Man var ej nöjd med detaljerna i det af komitén framlagda förslaget, hvarför man — äfven oberoende af den principiella frågan om rätta sättet för förordningens tillkomst — ville hafva tillfälle att närmare bestämma de lagstiftningsföreskrifter, som i frågan vore tillämpliga och välbehöfliga. Men, förklarade en af grundlagsförslagets ifrigaste motståndare, om regeringen för Riksdagen framlade förslag till lag om ett straffregister, skulle utgången blifva en annan, än den då blef.

Vid sådant förhållande hade motionären ansett det vara i sin ordning, att den viktiga frågan hölles vid lif, och att åtgärder redan då vidtoges för dess slutliga lösning. Det hade därför syntts honom vara nödigt, att Riksdagen redan under nuvarande treårsperiod antoge såsom hvilande den erforderliga grundlagsändringen, naturligen under den uttryckliga förutsättningen, att Kongl. Maj:t, såsom ock vid 1897 års riksdag antydts af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, för Riksdagen framlade förslag till lag om straffregistrets införande. Skulle under nuvarande treårsperiod grundlagsändringen ej antagas såsom hvilande, blefve den oundvikliga följden, att reformen måste undanskjutas åtminstone för en tid af 4 år.

Konstitutionsutskottet vid 1898 års riksdag fann de af motionären anförda skäl tala för bifall i hufvudsak till hans förslag samt hemställde om sådant tillägg till § 2 4:o tryckfrihetsförordningen, att utdrag af det

i riket inrättade straffregister icke skulle få meddelas i andra fall, »än gällande lag utstakar». Genom användande af ordet *lag* i det föreslagna tillägget ville utskottet gifva uttryck åt den åsigten, att en blifvande lag angående straffregister skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt.

Utskottets hemställan bifölls utan diskussion af Första Kammaren, men blef af Andra Kammaren afslagen med 110 röster mot 101.

Efter att hafva erinrat om den behandling, frågan sålunda erhållit vid de tre närmast föregående riksdagarne, framhåller motionären i sin motion vid innevarande riksdag, hurusom af ofvan anförda siffror från omröstningarna i Andra Kammaren — 1897 134 röster mot 77, 1898 110 röster mot 101 — syntes framgå, att opinionen till förmån för straffregisterinstitutet äfven inom Andra Kammaren vore i tillväxt. De skäl, som talade för inrättande af straffregister, vore ock, enligt motionärens åsigt, af utsedde komiterade, Kongl. Maj:t, konstitutionsutskottet och flere ledamöter af Riksdagen så ofta uttalade, att det ej torde vara behöfligt att nu upprepa dem. Såsom ett skäl för Riksdagen att nu å nyo taga frågan under behandling ville motionären blott åberopa, att 1898 års Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 13 maj anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida vilkorlig straffdom lämpligen kunde vid ringare brott och förseelser i vår svenska rätt införas. Då det derjemte från olika håll uttalats den åsigten, att den af Riksdagen sålunda önskade reformen förutsatte tillvaron af en sådan institution som ett straffregister, borde, enligt motionärens åsigt, Riksdagen vidtaga de förberedande åtgärder, som vore af nöden för att få ett straffregister till stånd. Om nu ett förslag till grundlagsändring förklarades hvilande, skulle, såsom konstitutionsutskottets vice ordförande vid förra riksdagen framhöll, dess slutliga antagande blifva beroende deraf, att vid samma riksdag, vid hvilken det hvilande förslaget skulle godkännas, Riksdagen förut antoge det förslag till lag om straffregister, som Kongl. Maj:t enligt 87 § regeringsformen då torde komma att framlägga.

De skäl, hvilka så väl nu som vid föregående riksdagar anförts för det ifrågasatta tillägget till tryckfrihetsförordningen, hafva synts utskottet vara af den betydelse, att utskottet velat, likasom förut konstitutionsutskotten vid 1896 och 1898 års riksdagar, biträda förslaget om

ett sådant tillägg. Om åt detta gifves den affattning, utskottet nu föreslår, torde dermed äsigten, att en blifvande lag om straffregister skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, hafva erhållit ett fullt tydligt uttryck.

Såsom vid mer än ett tillfälle anförts, lärer tillvaron af ett straffregister vara en oundgänglig förutsättning för vinnande af flera reformer i vår strafflagstiftning. I detta hänseende har vid innevarande riksmöte motionären särskildt påpekat den af sistlidna riksdag genom skrifvelse till Kongl. Maj:t upptagna frågan om införande af s. k. vilkorlig straffdom vid ringare brott och förseelser. Å andra sidan har allmänt den uppfattning gjorts gällande, att ett straffregister icke kan införas, om det icke samtidigt erhåller grundlagsenligt skydd mot obehörigt offentliggörande. Endast genom att vid innevarande riksmöte antaga såsom hvilande ett tillägg till tryckfrihetsförordningen i sådant syfte kan man sålunda hålla sig möjlighet öppen att under nästkommande treårsperiod kunna till pröfning upptaga frågan om införande af någon af ofvan berörda reformer på strafflagstiftningens område. Blifver åter det af utskottet nu föreslagna tillägget till tryckfrihetsförordningen af Riksdagen förklaradt hvilande, antager utskottet, att, innan förslaget derom vid nästkommande riksdag till slutligt afgörande företages, Riksdagen blifver satt i tillfälle att pröfva förslag till lag angående straffregister.

På grund häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af herr Odencrants' förevarande motion, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till förändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen:

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 2.

4:o.

Att protokoll

sexton skillingar.

Att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af

4:o.

Att protokoll

sexton skillingar.

Att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna lagen och gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande. Den häremot bryter, böte trettiotre riksdaler sexton skillingar.

kyrkoböcker eller af andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar, i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande; och att ej heller utdrag af det i riket inrättade straffregister må meddelas i vidsträcktare mån, än som föranledes af lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen stadgar. Den häremot bryter, böte trettiotre riksdaler sexton skillingar.

Stockholm den 10 april 1899.

På utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.

Reservation

af herrar *Dahn*, *Gyllensvärd*, *Johnsson* och *J. Andersson*, som anført:

»Då vi ansett, att förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen, afseende en inom vår lagstiftning så ny fråga som inrättandet af ett straffregister, bort framläggas af Kongl. Maj:t med bifogadt förslag till sådant register, hvarförutan Riksdagen icke är i tillfälle att bedöma den blifvande lagens beskaffenhet, hafva vi ansett, att utskottet bort afstyra motionen.»

Herrar *Berg*, *Gustaf Axel*, och *Alin* hafva begärt få här antecknad, att de icke närvarit vid detta ärendes behandling inom utskottet.